

1917 № 38

საბრძოლველი, ლვინობისთვის 1. №

წელიწადი მეხუთე გამო-
ცემისა ფ. ხი 30 კაპ.

ვასო აბაშიძე

სასტუმრო მოღვაწეობის 40 წ. შესრულების გამო.

სილიკა

გზა დაბნეული ვილოდი,
შემჯავრდა ქვიცნად ყოველი,—
ვაშობილი: სად ხარ სამოთხევე?
მამულში შენს ხეს მოველი! —
ხმა იღუმალმა ჩამდ. ხა:
„გახარებს სეგტი-ცხოველი!“

გული ბნდებოდა, მამულო,
შენის ტყვეობით მზე-ბნელი,
ნეტავი როდის შეწყდება
უღრან ტყეშია გზა-ძნელი?
—ოღეს აღსდგება დამხსნელი—
ხალხი მოშქმედი, ცხოველი!..

ი. აბიძე

28 ენკენ. 1917 წ.

ღვინობისთვის 1.

კლდოვანი გაქირვებული ზღვაში გავაო, ღ ღ. გვასწავლის ჩვენი ხალხის სიბრძნე.

ბედის კმაყოფილი და მადლარი მუდამ ნებიერად განისვენებს.

ჩვენ-კი ამის ნება არა გვაქვს.

გაქირვება აუტანელი, ნაკლებობა დაუთვალავი, — აი ჩვენი ხვედრი.

სულიერად სხვისი მონები, ნივთიერად სხვისი ყმები, აზრით და რწმენით სხვისი ტიკინები, ტინგიცნი, ტიტლიკანანი და შშიერნი!

აი, ვინა ვართ!

თითქმის სამი ათას წელს ოფლით და სისხლით მორწყულ სამშობლოში სამშობლო დაკარგულნი, — აი სახელი ჩვენი...

გარედ, შორს უცხოეთში მრავალი განწირული სიცოცხლე ქართველისა, შინ გუმბათ-ქერ ჩამონგრეული ტაძრები მამა-პაპათა, მდაბიო ხალხი — მთელი ჩვენი სოფლები გონებრივ წყვდიადში ჩაფლული, თავის შეუგნებლობით სხვის ბრმა იარაღად გადაქცეული სამშობლოს-ვე საზიანოდ, — აი ჩვენი მდგომარეობა ..

შებილწულია ტაძარი ჩვენი, ძირს განრთხულია წმიდათა-წმიდა დროშა ჩვენის ერისა!..

სახიობა, მუსიკა, რიტორება ჩვენი შობლიური არარად აჩის ქმნილი...

და ეს მაშინ, როდესაც ჩვენი ქვეყნის საამაყო შვილნი სხვათა კერას აღვივებენ, სხვათა ქერს ახარებენ, სხვათა სამსხვერპლოზე სწირავენ და ჰქმნიან დიდებასა!..

სად არის სამართალი?!

ნუ თუ სამშობლო ჩემი აღარ აღსდგება ყოვლითა დიდებითა თვისითა?!

უნდა აღსდგეს და უეჭველად დღესვე, დღეს უნდა შეიქმნეს იგი თავისთავის მზრუნველ-პატრონი.

დღეს, ერთი საუკუნის შეგნელი ძილისა და გლოვის შემდეგ, სვეტი-ცხოველის ბქენი განიდებინ და კვლავ განიხარებენ სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის კურთხევით.

მთელი ქართველი ერის მორწმუნე სულიერი მოთხოვნილება ოდნავ მაინც დაკმაყოფილდება.

მაგრამ ერის ასაღორძინებლად მართო ეკლესიის აღდგენა არა კმარა!

საჭიროა ქართველი ხალხის პოლიტიკურ უფლებების აღიარება და მისი ეკონომიური განვითარების თავისუფლების განმტკიცება.

ძველმა საქართველომ მრავალ საუკუნეიან ცხოვრებით, ხოლო ახალმა საქართველომ თვისი დემოკრატიის მოწინავე მისწრაფებით უკვე მოიპოვა თავისუფალ ცხოვრების უფლება, იგი ღირსია ამისი და უნდა მიიღოს კ დღეც.

მრავალტანჯულმა და წამებულმა ქართველმა ხალხმა — საქართველოს დემოკრატია მ ერთ მთლიან ერად შეერთებულმა, — დღესვე უნდა განახორციელოს თვისი პოლიტიკური უფლებანი.

დღეს უნდა „გასწყვიტოს ჯაჭვი მონური სულისა დაძაბუნებამ...“

სვეტი ცხოველმა უნდა გამოსცეს ეს ხმა ტკბილი, რომ ჩვენს ცხოვრებას განეშოროს საუკუნოებრივი ძილი!..

დღევანდელი დღე უნდა შეიქმნეს ჩვენი აღდგომის დღედ!..

დღესვე უნდა აფრიალდეს ავტონომიურ საქართველოს დროშა!..

იოსებ იმედაშვილი

უკრაინის ცხოვრებიდან

„ბ. ტკოა ტარას შევეჩენკო, გენიალური ხალხური პოეტი, ყმად ნამყოფი, მაგრამ რუსის პოეტ ჟუკოვსკის მფცადინეობით ყმობიდან გამოსყიდული. დიდი დევნა-ტანჯვა გამოიარა რუსის მთავრობისაგან. მამად ითვლება უკრაინის პოეზიისა; მესაიდუმლე ხალხის სულის-კვეთებისა, ტანჯვა-ვაეზისა. ცნობილია აგრედვე როგორც მხატვარი.

მოსი ტრამპალი

აჩამც თუ ქარაფელი სფატადოებს, აჩამედ უმჩაფლესობა რუსის ხალხისა აქამდე არ იცნობდ, აჩსებობს უკრაინა, უკრაინის ხალხი და ხმარად ზოგი უფიცობით, ზოგი (პოლიტიკანები) განკებ ურეფდნენ რუსის ერში და ისენიებდნენ მხოლოდ „ხანოლებად“, „მილაროსებად (ეს ტერმინი განგებ შეთხუდია რუსის დედოფალ კატერინესაგან, რათა უკრაინა გაეთქვიფა რუსის ერში). რუსის კამოჩნილი მოღვაწენი ახლაც სშირად გაიძისინ და სწერენ: „უკრაინა“, „უკრაინელი“ განგებ გამოგონილი ტერმინებიათ, უკრაინა როგორც განცდაკეეუბელი, თავისებური, დამოუკიდებელი ერი არ აჩსებობდათ.

ამისთანა ჭორების გასაფანტაფად, მოგვყავს უკრაინელთა ოთხი ტრამპალი, სადაც ნათლად ნაჩვენებია, რომ აჩამც თუ უკრაინა არ აჩსებობდა, მას ისეთი დემოკრატიული-რესპუბლიკანური სახელმწიფოებრივი მართვა-გამგება ჰქონდა, როგორისაგან მიუსწრაფიან ახლანდელი კულტურისანი ერები. მხოლოდ რუსის „ცარიზმმა“ მოიწადინა ამოკესშო უკრაინელეში ეს თავისუფლების სიყვარული. თითქოს მიადწია ამ საწადელსა, 250 წელს ტყვედ იყოლია უკრაინა, მაგრამ უკრაინულმა თავისებურობამ, ერისუფლმა გრძნობამ იფეთქა და გაექანა ეროვნულ თავისუფლებისაკენ, თან გაიტაცა სხვა ეროვნებანი, მათ ასულდგმულებს და ძაღას აძლევს თავისი ახლანდელი, სამშობლოსადმი თავგანწირული სიყვარულის მცაღლითებით.

(თუ ვინ არის, რას წარმოადგენს, ან რა მსოფლიო მოვალეობა უკანონოა — ამის შესახებ დაბეჭდილი იქნება მოკლე ხანში უკანონო ბრძოლის მისხალი გრუპების წერილი).

№ 1.

პრეზიდენტის ტრაქტატი

გეტმანი ბოგდან ხმელნაგვი გარდაიცვალა 1657 წ. დაიწყო ომი ვერაგ მოსკოველებს* და პოლონელების წინააღმდეგ შეგების და სემიგრა-დის დახმარებით.

მუსლები, რომლის ძალით 263 წლის წინ (1654 წ. გეტმან ბ. ხმელნაგვი დაუკავშირდა მოსკოვის (რუსეთს). ეს ხელშეკრულება 153 წლის წინ (1764 წ. ვერაგულად დაარდნა მოსკოვამ.

1) მთელი უკრაინა — მარჯვენა-მხრევი მარცხენა მხრევი ე. ი. დნეპრის იქით-აქეთ) და გალიცია — წარმოადგენს რუსეთისაგან დამოუკიდებელი ტაქტი რუსებზედას.

2) აქვს თავისი დამოუკიდებელი კანონმდებლობა და სამართალი.

3) თავისუფალი ხმებით ირჩევს გეტმანს და უფლებას მამასხლისს.

4) აქვს უფლება მოლაშარაკება იქონიოს კლხებთან და სხვა სახელმწიფოსთან დასდოს ხელშეკრულება.

5, მოსკოვი არ გაბედავს დაარდნის უძველესი უფლებანი გლეხებისა, კაზაკებისა, დაბა ქალაქებისა, მოქალაქეებისა და სამღვდლოებისა; უკრაინის კლხისა დამოუკიდებელია მოსკოვის კლხისაგან.

6, ვერაგინ გაბედავს კლხების (ე. ი. სოფლებების*) და კაზაკების მიწების წართმევას.

7, უკრაინას ჰყავს თავისი საკუთარი ჯარი.

8, უკრაინა და მოსკოვი ეშველება ერთმანეთს ომის დროს.

№ 2.

გადაცემა ტრაქტატი.

გეტმანი ივანე ვიგოვსკი, პოლონეთთან და ვიჩინის ხანთან ერთად ეომებოდა მოსკოველებს:

*) უკრაინაში თავადი, აზნაურის და გლეხის არ არსებობდა. აქ გლეხი ნახარია სოფელის მნიშვნელობით.

**) სიტყვას „მოსკოველი“, „მოსკოვი“ და მოსკოვიწინა-ს უკრაინელები განებდნარობენ, რადგანაც რუსებს გადაეპირა ტერმინებს „რუსი“ „რუსეთი.“

მირ. ხარხელი.

მთლად დაშორება კონტრბთან, დახვეტილია 1654 წელს.

ეს ხელშეკრულება დასდო 1658 წ. გეტმან ვიგოვსკიმ პოლონელებთან, როცა ხას, რომ მოსკოვი ვერაგულად ფეს-ქაქში თელავს პერეისლავის ტრაქტატს და ცდილობს დაიმონოს უკრაინის ხალხი.

1, უკრაინის შედის კავშირში (ფედერაცია) ლიტველებთან და პოლონელებთან, როგორც ცალკე ერთეული „დიდი უკრაინის სამთავროს“ სახელით კიევის დედა ქალაქით.

2, უმადლესი ბრძანებლობა და ძალა უკრაინაში ენიჭება უკრაინის სეიმს და გეტმანს.

3, უკრაინას ჰყავს თავისი საკუთარი ჯარი, თავისი სახელმწიფო ფინანსი, თავისი ფული.

4, უკრაინაში უნდა იყოს ორი უნივერსიტეტი [კიევში და უკრაინის სხვა ადგილას], მთელ უკრაინაში საშუალო და დაბალი სასწავლებელი; თავისუფლება ბეჭდვისა, სიტყვისა და სარწმუნოებისა.*)

5, შეეეს (ე. ი. ლიტვა-პოლონეთ-უკრაინის შეეეს. და სავროთ რადს (სენატს) ირჩევს ერთად უკრაინა, ლიტვა და პოლონეთი.

6 უკრაინას აქვს უფლება ნახსობა-ვაჭრობისა შვედეთზე.

№ 3.

გეტმანი პეტრო დოროშენკო.

(ოსმალებთან ერთად ეომებოდა მოსკოველებს და თათქმის სულ განტყვა ისინი უკრაინიდან. გარდაიცვალა მოსკოვის საპურბილეში 1698 წ.

უკრაინა-ოსმალეთის ტრაქტატი.

ეს ხელშეკრულება დასდო გეტმან დოროშენკომ ოსმალებთან 1658 წ. იმის შემდეგ, როცა მოსკოვამ უსინიღისოდ უდალტა უკრაინას, დაარდნა პერეისლავის ტრაქტატი და ანდრსოვის ხელშეკრულებით (1657 წ.) ცხელი იგი ორ ნაწილად: მარჯვენა-მხრევი უკრაინა მისცა პოლონეთს მარცხენა მხრევი თვით შემოიერთა.

1, ოსმალეთი ვადებოდა მიუხმართს უკრაინას პოლონელებს და მოსკოველებს ზრანების გასაჩერებლად და მოაწყოს უკრაინის ხელმწიფება კონტრბაფიულ საზღვრებში: დასავლეთით ვისლას

*) იქამდე განათლებული ხალხი იყო უკრაინელები, რომ საშუალოდა უმაღლესი სასწავლებელი ჰქონათ საუკუნოებში. ბეჭდვის, სიტყვის და სარწმუნოების თავისუფლება დემოკრატიულ რუსეთში ახლაც არ არის.

უკრაინის მუსიკანთა

პეტ. დოროზენკო ივ. ვოვნესკი უკრაინის გერბი ბ. ხმელნიცი ი. მაზეპა

და ზერემიშლის საზღვრებში და ჩადიდრად მოსავლეთით ზუტაფლი.

2, უკრაინის უკავშირდება ცხომეობის, როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფო.

3, არც ცხომეობის სუფიანს, არც ვარძიის ხანს უფლება არა აქვთ გეტმანის დაუკონსვად შეეკრან შეზობედ სხემწიფოებს რაიმე ტრანქტატით.

№ 4.

გეტმანი ივანე მაზეპა.

შუგინას დაუკავშირდა და ემის მოსკოვშიანს, გარდაიცვალა სამშობლოს გარედ 1709 წ.

უკრაინა-შვეიცის ტრანქტატი

ამ სელშეკრულობით გეტმანი ივანე მაზეპა დაუკავშირდა 1708 წ. შუგინას, რადგანც უკვე გარკად ქსედავდა, რომ ვერაკი მოსკოვშიანს უკრაინის შეერთების დღიდან (1654 წ.) უოველთვის არღვევდა ზერეისლავის ტრანქტატს.

1) მთელი უკრაინა მარჯვენა-მხრით, მარცხენა-მხრით და სამხრეთით ერთადერთი ერთ განუყოფელ უკრაინის რესპუბლიკად.

2, უკრაინის მართვა გასკეობა გეტმანის და გენერალურ რადის (უკრ. სეიმის) ხელში; გეტმანთან უნდა იყვნენ «გენერალური მრჩეველები» (სოვეტნიკები) კასაკების მამისახლესებით, წარმომადგენელი სამხროფიდან და თითო ყოველ პოლკიდან.

3, უკრაინაში უნდა იყოს ყოველგვარი საერთო თავისუფლება და ყოველი უკრაინელი თავისუფალი კასაკი.

რუსის იმპერატორმა იქამდე მოადუნა ამისთანა თავისუფლების მიყვარული უკრაინის ერთი, რომ გლეხ-კაცობისა და მღაბით უკრაინელს რცხვენოდა უკრაინულ ენაზე ლაზარაკი; როცა ინტელიგენცია ტდილობდა გაედვითების მასში ერთ გუნული კრძნობა და ეუბნებოდა, შვილები უკრაინულად აღაზარაკო, ის უმასუხებდა: რად მინდა ჩემსავით „სოფლიო“-მუშაკი გამოვიდეს ჩემი შვილიო, მე მინდა იგი „მანი“ (ბატონი) იქნესო. და თავის თავს რუსად

სთვლიდა, მატარა გარჩეეით, მე „მლაროსი“ ვარო. მთავრობა იმდენად სდევნიდა უოველივე უკრაინულს, რომ ეშინოდა ეთქვა, უკრაინელი ვარო. ეს იმ დროს, როცა რუსებს და უკრაინელებს შორის დიდი განსხვავებაა, როცა ამ ერთ ერთს საერთო ძალიან ცოტა აქვთ. იმისთანა ნამდვილი და მართალი შეტნივრების დარგი, როგორც ანტროპოლოგიას, ამტვიტებს, ძელების მოყვანილობით, უკრაინელი ძალიან განირჩევა რუსისგანო(მოსკალისგანო) უკრაინელში სჩქეფს ნამდვილი სლავიანური სისხლი, სოფლი „მოსკალის“ სისხლი ნარევიო; მასში არეულია: სლავიანური, თინური, ჩერემისული, თათრული, მორღვასი და სხ.

თუ ვა უფრო მეტ ნაწილს უკრაინისას (რუსეთისას, სადაც 30 მილიონია) ეძინა, ერთგული გრძობდა მინიუმამდე მოადუნდა, სამაგიეროდ უკრაინის მტირე ნაწილი გადიტია (ავსტრიის ნაწილი), რომელიც ნაკლებ დენანს განიცდიდა, სტხოფრობდა ნამდვილი ერთგუების სახით. აი სწორედ ამ 5 მილიონიანმა გადიტიაში აღადგინა მთელი უკრაინა, აქედან გამოვიდა დიდ უკრაინაზე სინათლე. მატარა ძმამ უშეკლა დიდსა.

და ამის წყალობით რუსეთის უკრაინაში ერთბაშით იფეთქა მიძინებულმა ერთგულმა კრძნობამ და დღეს ჩვენს ვხედავთ, რომ უკრაინა უკვე ნახეფრად ავტონომიურია.

იმ დროს, როცა დროებით მთავრობას არც ვი ქსურს მოუსმინოს სხვა სხვა ერთგულებათ და მათს ავტონომიის თხოვნაზე საუუეთესო სარდალი რუსეთის მართვა გამკეობისა შუშტებს უღერებს:

„სისხლით და რკინით“ გაკიმისმინძღვლებითო, უკრაინა თითქმის ყველა საქმეს დღეს, (გარდა სამხედროსი,*) თვით განაკებს გენერალურ სეკრეტარიატის სახით.

რატომ მოხდა ასე?

კანა გუშინ არ იყო, რომ უკრაინელებს ჩვენი, ქართველების იმედი ქქონდათ, როგორც ერთგუნ-

*) თხმცა-კი საკუთარი ერთგული სამი პოლიტიკის ჰყავს დღეს უკრაინას.

დად გათვითცნობიერებულს;**) დღეს კი... დღეს ჩვენს გვაქვს მათი იმედი: ატა უკრაინა მოაზრებებს თავის უფლებას და მერმე ჩვენც მოგვეტყუენო... ეს მოსდა სულ უბრალოდ. უკრაინაში უკვლავ მოაქმედა მართალი შეთანხმება და ერთსულოვნად მოითხოვა თავისი უფლებანი.

დროებითმა მთავრობამ შეჭხედა, რომ უკრაინა ძალას წარმოადგენს და მას ანგარიში უნდა გაუწიოს. აი სწორედ მაშინ დამტკიცდა მისი მოთხოვნა.

უკრაინის მოქმედება ჩვენთვის მკაფიოა.
მარ. ხაჩკელი

თბილისი, 1917 წ. ივნ. 12

ე ნ ა
მ თ უ მ ე ბ ს !

ბრძოლის მთავარი იარაღი გონებაა. განვითარებული გონება საარსებო ბრძოლის გვიადვილებს. ამიტომ ყველა ჩვენთაგანი ცდილობს მეტად შეიგნოს, მეტად განვიტარდეს.

გონების დამხმარე საშუალებათ ჩვენ გავაჩნია ენა. ენის შემწეობით გამოვთქვამთ ნააზრევს, ენის შემწეობით ამ ნააზრევს განვითარებთ და ამ გვარად ვიძენთ შეგნებას. ჩვენს მაზნანს შეგვეგებით უნდა მივახწიოთ; ამიტომ მეტი ღირსების ენა ამ მხრივ მეტად შეგვიწყობს ხელს.

დღემიწის ზურგზე ცხრაასი ენაა ცნობილი ხუთასი ფესვით. მათი ღირსება არის არის დამოკიდებული მათ სიტყვათა სიმდიდრეზე და მუსიკალობაზე. ქართული ენა რჩეულ ენათა შორის ითვლება, ვარდა ამისა ზედმეტი ღირსებითაც აღინიშნება: იგი მწიგნობრული იგივე ხალხურია. რუსულ მწიგნობრული-კი ხალხურ ენათ ვერ ჩაითვლება. ასრევე თქმის სხვათა ენებზე. სომხური მარულ-წერა არა ნაძლებ ძნელია რუსულს მართლ-წერაზე. თუ რუსის გლესსა სათანადო ცოდნა არა აქვს, მწიგნობრულ ენას ძნელათ იგებს; ქართული მწიგნობრული ენა-კი, როგორც ხალხური, ადვილად გასაგებია. მართლ წერაც ადვილი შესასწავლია. ჩვენს ნაჭიერს უსწავ-

**) სეკტემბრის რვა დაწვებული ეროვნებათა კონფერენცია უკრაინის მეოხებით შესდგა. თამამად შევეცდით ვთქვათ, რომ უკრაინა მკირე ეროვნებათა მეთაურია დღეს.

ლელოს ადვილად შეუძლიან გინვითარება და ლიტერატურული მოღვაწეობა მაშინ, როდესაც ეს სხვა ერის ნასწავლსაც კი ეძნელება. იმისთვის ჩვენ შედარებით სხვა ერებთან მეტი მწერლები გვყავს და მეტი პოეტებიც. ეს ჩვენი ენის ღირსების და ბუნების ბრალია და ამიტომ ჩვენი ენა ჩვენი სიამაყედ უნდა ჩაითვალოს როგორც ნაციონალური, ისე ინტერნაციონალური თვალთახედვის ისრით.

მაგრამ ჩვენ არამც თუ მით ვამაყობთ და მას ვიცავთ, პირიქით მას ვლაღობთ და ჩვენ თვითონ უარს ვყოფთ და ვ მახინჯებთ.

ესლა ქალაქის გამგეობა და სოფლის სამართველოები ჩვენს ხელშია. როგორც გაზეთები აღნიშნავენ, განცხადებებს დღეს უფრო ნაკლებათ ბეკდავენ ქართულად, მინამ წინათ. ჩვენ-კი ხშირად გვსმენია, რომ ენისა და ეროვნების თავგამოდებული და?ცველები ვართო, მაგრამ ჩვენს დაუდევრობას უფრო ვიჩენთ მინამ თავგამოდებას.

ჩვენი ზოგიერთი ნასწავლები ხომ ნახევრად გადაგვარებული ენით რუსულად ნათქვარალს გვიწერამენ.

გომართლის სტილი ხალხური სტილია და ჩვენც ასეთს ენაზე გვაქვს ლაპარაკი. განა მისი ბუნებიდან ნაღოდ არა სჩანს, რომ ასეთი ენით უფრო ადვილია განვითარება?

ჩვენი სამოციანი წლების ბუმბერაზო მწერლებიც ხალხური ენით სწერდენ. სწორეთ მათი ენა-წყლიანობის ზედგავლენის ბრალია, რომ ჩვენში სოკო-ავით იბადებიან, ვიმეორებ, პოეტები.

აი, ღირსება ქართული ხალხური ენისა, მაგრამ ჩვენ ეს ვერ შეგვიგნია და იგი დაუდევრობით შევრყვენით და ამით მოვალეობას უღალატეთ. ეს-კი იგივე შეგნებას ღალატია.

ჩვენ მოვალე ვართ დავიცვათ ქართული ენა, როგორც ერთი საუკეთესო საშუალებათაგანი ჩვენი განვითარებისა.

დროა გონს მოვიდეთ. და შევიგნოთ ჩვენი ენის ღირსება. ვეცადოთ ისეთი სამარცხვინო საქმე არ განმეორდეს, როგორც ჩაიდინეს ზოგიერთმა ქართველმა მობრუნებამ, რომელთაც განაცხადეს, სადაც ჯერარს, რომ მაგის შეილებს დედა ენაზე არ ასწავლონ. ასეთ მოვლენებზე თვალ-ყურის კერა ყველაზედ მეტათ ჩვენ—მუშებს უნდა გვეინტერესებოდეს.

მაშ მეტი ენერგია ამ საქმეში. ბრძოლა და და ზიზღი მას, ვინც დედა ენა უარპყოს.
მუშა მის. დევიძე

ჩვენი ხელმძღვანელნი

ვასო აბაშიძე

საერთოდ ჩვენში ვისაც ცოტა ნ.ჭი და უნარი გამოუჩნდება ხოლმე მშობელ სცენას გაურბის და რუსის საზოგადოებას ემსახურება, ვითომც გასამართლებელი საბუთიცა აქვს სამშობლო სცენა ნივთიერად ვერ გვაკმაყოფილებსო.

საუბედუროდ თუ ჩვენს ხელოვნებას ბევრი ოთარბევი ჰყავს, სამაგიეროდ ახანებიც გააჩნია.

ვინ არის, ის რომელსაც თავის მალაღნიჭით შეეძლო რუსული სცენა დაემშვენებინა ნივთიერად უზრუნველყო თავისი თავი, მაგრამ მან უკუ აგდო ყველა ეგ: არ მოერიდა სიღარიბეს, შეაბრძოლა ყოველ დაბრკოლებას, მალლა ასწია სამშობლო ხელოვნების დროშა და თავის ნ.ჭით ემსახურა ქართულ სასცენო ხელოვნების აყვავებას?

იგი სამშობლო ხელოვნების გამრია ჩვენი ვასო აბაშიძე, რომელიც ორმოცი წელიწადია რაც ემსახურება სამშობლო სცენას.

მაგრამ ყველაფერს ხომ საზღვარი აქვს და ვასო აბაშიძეც დაიღალა:

— „ალარ შემიძლია“ — გულ ახილათ მთხრა ვასო უკანასკნელ საუბრის დროს: „დავიღალე! ნუ თუ საზოგადოება ვერა ხედავს, რომ ძლივსლა ვსდგევარ სცენაზე? მეყო რაც გადმხდა, შიმშილი, ყოველ ნაბიჯზე დაბრკოლება, ავადმყოფობა და სიბერე. დაე, ახალგაზდებმა განაგრძო გზა და მე კი სულით და გულით ვუსურვებ მათ გამარჯვებას. მინდა უკანასკნელი წელი ჩემი სიცოცხლისა გავატარო მოსვენებაში. ვგრძნობ,

რომ სიკვდილი შორს არ არის. ავადმყოფობამ ხელი დამრა, არც სახსარი მაქვს... ხალხი შეჰყურებს ჩემ თამაშს და ხარხარებს მე კი გუნებაში ვტირი“...

ჩვენი მოვალეობაა დამსახურებულ საყვარელი მსახიობის ამ განცხადებას ჩაუკვირდეთ შევეკრბეთ რომ უზრუნველ ვყოთ მისი უკანასკნელი წლები.

ჩვენი რედაქცია აღნიშნავს რა მის ორმოცი წლის ნაყოფიერ მოღვაწეობას, გამოსთქვამს მწუხარებას, რომ მსახიობს გადაწყვეტილი აქვს გამოეთხოვოს სცენას, მოუწოდებს ქართულ დრამატიულ საზოგადოებას, ქართველ დრამატიულ მსახიობთა კავშირს, ქართველ მომღერალ-მუსიკოსთა კავშირს და საზოგადოებას რომ შეუდგენს ს.ქმეს — მის გამოსათხოვარ დღის სამადლობელი გამართავ და მით მოინახლონ ვალი გენიალურ მსახიობის წინაშე.

დ. არაყიშვილი

ჩვენდა საუბედუროდ თუ ხელოვნების ოთარბევი გვყავნან, სამაგიეროდ არიან გამრინი, რომელთაც სულით და გულით სურთ შესწირონ თავი საზოგადო მოღვაწეობას. მაგრამ თვით ჩვენს საზოგადოების გულციოის წყალობით იძულებულნი არიან დარჩნენ უცხოეთში და სხვას ემსახურონ.

მოგახსენებთ დ. არაყიშვილზე. მთელი მუსიკალური რუსეთი მას პატივს სცემს და აღიღებს.

საუბედუროდ დ. არაყიშვილი ხშირად ავადმყოფობს გულის სისუსტით და მისი დარჩენა მოსკოვში ყოვლად შეუძლებელია. ჩვენი მოვალეობაა, გამოკვივით საჩქაროდ ეგ დიდათ სასარგებლო კაცი, რომელმაც მრავალი შესძინა და შესძენს ქართველ ხელოვნებას.

დროა დაუბრუნოთ იგი თავის საყვარელ სამშობლოს! დაყოვნება ყოვლად შეუძლებელია!

სვ. წერეთელი

როს მზე იცინის ვიციანი მეცა,

როს მზე იცინის ვიციანი მეცა,
ოდეს მწუხრდება, ობლად ვტირი მე,
გინმობ, დაგეძებ ძალთა ძალებში,
ყველგან დაგეძებ, შენი ჭირიმე!
კვალად მოფრინდი, სულისა მტრედო,
კვლავ გამინათე ჩემუნავი გული...
ხედავ მძიმეა სევდა სოფლისა, —
ხედავ? უვარდოთ კვენისის ბულბული!

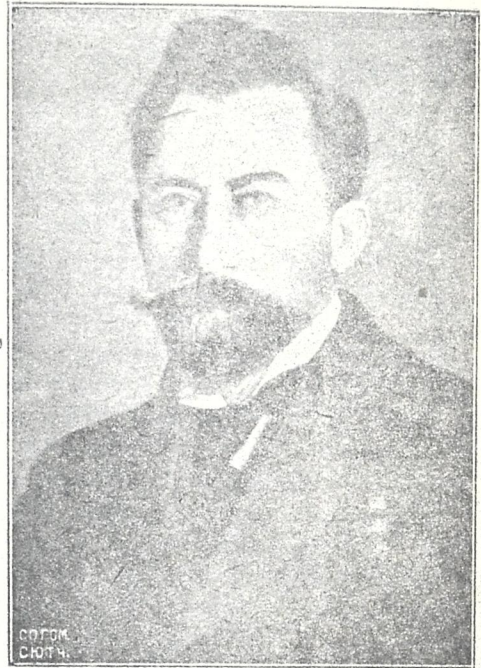
1907 წ.

დარია ახვლედიანისა

საქართველოს მანასლების მუსიკალები

ნოე უორდანია

ლ. დარჩიაშვილი

მრ ჩილ ჯორჯაძე

ქ ი რ ი მ ნ მ ე მ რ ე

დღეს მცხეთაში სრულიადსაქართ. კათალიკოს-პატრიარქად ეკურთხება.

დავებრდი, დავიჩანაკიდი, წვერი შემეკნა ქალრა,
სამშობლოს თავს არ ვადგივარ, გული მან დამინაღარა.

შემორე მოყვანილი სიტყვები კირიონ მღვდელ-მთავარმა 1909 წ. შო-
რჯულ ცივ ქვეყნიდან ერთ ქართველთან (მ. იანჭოშვილთან) ძღვნად გამოგ-
ზავნილ სურათს წააწერა.

სამშობლოზე ფიქრმა და ნაღველმა რომ მართლა დაიანაღარა, ეს სა-
სახეზედაც ეტყობა.

ქართველი ერის—ხალხის საუკუნგბრივი წამება თითქო კირიონს აღბეჭ-
ლოდეს სახეზე. შეხედეთ, თუ რუსთ მეფობის ხელში წამებული საქართველო
არ მოგაგონდეთ: ერთიცა და მეორეც ხომ თვინმპრობელურმა რუსეთმა
ჯვარს გააკრა. მაგრამ თურმე რწმენისათვის წამება წრთენის აღამიანის სულს
და იგი უქმად არ იკარგება. დღეს ეს წამებული აღამიანი, 60 წ. მიღწეული
საყვარელ ერისაგან რჩეული, თავს დაადგება სრულიად საქართველოს ეკლესიას,
რათა იგი წარმართს განახლებულის სულით ქართლისიანთა საკეთილდღეოდ
საქართველოს ეკლესია მუდამ ხალხთან ერთად იყო და თუ ჰსურს სრულიად
არ ჩაჰქრეს, დღესაც ხალხს უნდა ამოუდგეს. ამის თავდებია კირიონ მეორის
წარსული მოღვაწეობა. მშვიდობა კურთხევასა მისსა!..

იოსებ არიმთიელი

რწმენის ღამზარი

საუკუნეა, რაც საქართველოს
მტრულად ჩაუქრეს რწმენის ღამზარი
დაობლებულს ქართველის ერსა
კამოყვარეს სსსლის კარი.

და შეთქული რწმენა გაქრდა
ბოგნოდ იქცა ჩაგრული ერი
წაირუნა ქვეყნის წმიდათა წმიდა,
აუღედ ნაცვლის ეკედით რა უკრი.

ძველი დიდობა გაკენადგურდა,
შემაკვიტრგეს წმიდა ტადარი.
შუბრთლებლად თუქვემ გასოვლა
უღვთო მტრვალს მართლის ჯვარი
და კოფეთასკენ ვიდოდით ჩვენა.
ზურგზე გვეკიდა წამების ჯვარი.
გაკვიტრა შეება—სულის სიამე,
აღარ უჩინდა ტანჯვას სსსღვარი.

შაგრამ გვეშველა! ავსულთა ძადა
სიმართლემ სძლია, დამარცხ ბნელი:
თვითვე შეესდო, რისაც ჩვენთენს
თავის უმეტრებით იყო მოესწელი.

გვლად ზვიმობს მის შეუფება,
კათალიკოსის საკურთხეველი,—
ერი იღვიძებს, ერი აწ სდკება,
დღეს მდწამეა სვეტი ცხოველი!

რწმენის ღამზარი გვლა იუვაგილებს
გვლად დასტებება ქართლისა ერი.
მჩაგვრული ჩაგრულს გვლარას აენებს
და შეცვლება ქვემს მამულს ფერი!

დ. გაბრუაშვილი.

პ. ი. ყიფიანი

ცნობილი საზოგადო მოღვა
წნ, სხვადასხვა საკულტურო-
საგანმანათლებლო დაწესე-
ბულებების დამფუძნებელ-მო-
ზიარე, სოციალ-ფედერალი
სტოპარტიისწევრი, გარდ
აიცვალა კიათურაში

სონეტი

ვარსკვლავებით ანათებენ სატრფოს თვალები,
სატრფოს თვალები გვირგვინია სილამაზისა.
მას დაუჩრდილავს საქართველოს ყველა ქალები,
ლერწმის რხევას გავს რხევა ნაზი სარო ტანისა.

— :: —

შუქი ნათელი იფინება, როს ილიმება;
მისი ლიმილი ღიმილია განთიადისა.
მისთვის მიზეზი არ არსებობს სევდა-დარდისა
და გულოგრილია, ვით ბუნების სურვილი, ნება.

— :: —

მე კი მიყვარდა და მეწოდა ამაოდ გული.
რომ მოიგონოს ერთხელ მაინც ძველი წარსული,
განა ნარნარი ჩემს სიყვარულს კიდევ დასცინებს?

მოვა, როგორც მე მივდიოდი თაიგულითა,
როს ნანატრს წუთებს მოველოდი სიხარულითა,
და ტკბილის ენით, მოფერებით, აღერს დამიწყებს.

ქნაძ ა.

ბუერის ქვეშ

ისმის ანცი ნაკადის შხეფვა-მღერა, ლიკლიკი,
თითქო მზგავსი მოთქმისა, მაგრამ ამო, ტკბილი კი.

—

არ ისვენებს გეჟმაჟი, ნაზი სევდის მჩინარი —
ეს ნაკადი, მთის მძლევი, ლაღად გაღმომდინარი...

—

ნაზად მისთვის სევდით ჟღერს, რომ ბუერი მას ჰფარავს,
რომ ველარ სჭვრეტს ცის ტატნობს, რომ ველარ სჭვრეტს
ცის კარავს.

—

ჩემი სული ნაკადს ჰგავს... ნაკადრით მეცა ვმღერ,
მაგრამ, ვაგლახ ამითა სხვას რომ ველარ ავამღერ!

იპო ჯინორიძე

(გაგრძელება.—იხ. „თ. და ც.“ № 36)

იოჰან. გთხოვ ამაზე ლაპარაკს ესლა თავი დანებოთ...

ფრ. ანა. მე მხოლოდ ვიტყვი, და არც შემიძლიან არა ვთქვა, რომ პირობა მივეცი შათათს ან კვირას უთუოთ მივიდე.

იოჰან. თქვენ აღნიშნით... მაგრამ, ფრეილინ, ასე რათ გეჩქარებათ?

ფრ. ანა მრავალი მიზეზების გამო.

იოჰან. (ცხარის ნაბიჯით ბოლოს სტეჟს, ადღებუდაც) ნუ თუ სულ ყველა ის, რასაც ასეთას ტანჯვით მივალწივ, უნდა შევწირო მსხვერპლად, ამ წყევულ-შეჩვენებულ წესიერება-არგინობას? ნუ თუ ხალხს არ ძალუმს შეიგნოს, რომ იმისთანა შემთხვევაში, როდესაც ორივე მხარე მოგებაშია, წარმატებაშია, — დანაშაულები აღარ არის!. განა დედ მამას არ უნდა უხაროდეს, რომ მათი შვილი უკეთესდება? განა ცოლისათვის დასაკლისია, რომ იმისი ქმარი იზრდეს, მადლდება გონებრივად?

ფრ. ანა. (ტკბილად თათს აქნებს). ბატონო ექიმე! ერიდებით მაინც აფფექტებს-აღტაცებით!

იოჰან. (დაშედილებით) ფრეილინ ანა? განა მართაჯის არ ვამბობ?

ფრ. ანა. „ჰოცა და არც... თქვენ სხვა შემეცნება გაქვთ ღირებულებაზე, თქვენ მშობლებს სხვა.. თქვენი მშობლები ისე არ აფასებენ ცხოვრების ფაქტებს, როგორც ურბუ კეტე-მე მგონია იმაზე ლაპარაკაც არა ღირს...

იოჰან. აი კიდევაც მაგაშია მთელი საშინელება ჩვენთვის!

ფრ. ანა აკრთვე იმათთვისაც... სხვებისათვის, გარეშეთათვის საშინელება... (სიჩუმე).

იოჰან. მაგრამ თქვენ ყოველთვის ამბობდით ხოლმე, რომ იქნება არ უნდა მივცეთ, რომ სვეებთან დამოკიდებულებამ ჩვენი ზნეობრივი პირადობა დაჩრდილოსო, უნდა ვერიდოთ, ყოველგვარ დამორჩილებას-დამოკიდებულებასო?!

ფრ. ანა. მაგრამ თუ ეგ დამოკიდებულება უკვე არსებობს?

იოჰან. მაშ, კარგი... მე დამოკიდებული ვარ... სამწუხაროდ! მაგრამ თქვენ?... მაგრამ თქვენ რათ ემორჩილებით სხვებს?

ფრ. ანა იმიტომ რომ ისინი შემოვარდნენ (სიჩუმე).

ფრ. ანა. თქვენ არა ერთხელ გოთქვამთ ჩემთვის, რომ წინად გრძნობთ სხვა-ნაირს, უფრო სულიერ ურთიერთობას მამა კაცს და დედაკაცს შორის.

იოჰან. (აღტაცებით) დიხ, მე წინად ვგრძნობ, მე დარწმუნებული ვარ, რომ ასეთი ურთიერთობა დაყარდება.. პირველ ადგილს ცხოველი კი არა, ნამდვილი კაცური კაცი დაიქვრს! აბა ცხოველი იქორწინებს ცხოველზე, არამედ ადამიანი ადამიანზე!.. მეგობრობა—აი ის ნიადაგი საიდანაც აღმოცენდება სიყვარულის ყვავილით. ის სიყვარული იქნება საუკუნო, ის იელვარებს საკვირველებით სავესე სულიერისიმშგენიერით!.. მაგრამ მე წინად ვგრძნობ კიდევ სხვა, უფრო ამალღებულს, დაუფაებელს... გასწვევტს ღამაჯს და ანას მთებრუნდება) მე რომ ცხადათ ვარჩევდე თქვენს სახეს, უთუოდ ღიმილს შევნიშნამდი, არა?.

ფრ. ანა არა, ბატ. ექიმო! ამ უამათ არ ვაცინი მაგრამ თქვენ მართალი ხართ: როცა მესმის ამისთანა სიტყვები, რომელთაგანაც ხალხი ითვრება, მე... ძველი ჩვეულებისამებრ, ვიღიმი ბოლმე. მაგრამ კარგი. დაგეთანხმებით მაგაზე, რომ ჩვენს დამოკიდებულებაში თავი იჩინა რაღაც უფრო მაღალმა, რაღაც ახალია, არყოფილმა...

იოჰან. (ნადღვინად) თქვენ ამაში ეტვი შეგაქვთ? გნებავთ გიჩვენოთ განსხვავება?— განა თქვენ თვითონ არა გრძნობთ კეტეს მიმართ გულწრფელ, მეგობრულ სიყვარულს? განა ჩემი სიყვარული კეტესადმი შესუსტდა? არა! პირიქით ეს გრძნობა უფრო გაფართოვდა, გასრულდა, თუ შეიძლება ასე ითქვას...

ფრ. ანა. ვაქვით რა აკრთა, თუმცა არა მგონია, რომ ჩემს მეტმა სხვა ვინმემ ვე დაიჯეროს. ხედავთ რომ კეტე იღუპება!.. ჩვენ შესახებ არ მინდა თქვენთან ლაპარაკი. ვთქვათ რომ ვინმე წინეთ იგრძნო ახალი, უსრულესი ურთიერთობა კაცსა და ქალს შორის, მე პირადობაზე არა ვლაპარაკობ.. ამგვარი წინად გრძნობა შეიძლება შევადაროთ ნაზ

მცენარეს, რომელიც სიგანგებო მოვლა-პატრონობასა თხოულობს.. თქვენ როგორ ფიქრობთ, ბატ. ექიმო? ჩვენ იმედი არ უნდა გვქონდეს, რომ ამ მცენარის დასრულებას მოვესწრებით... ჩვენ ვერ ვიცოცხლებთ იმ დრომდის, როდესაც ის გაიზარდება და ნაყოფს გაიღებ... იმ მცენარის ნაყოფი სხვებ-სათვის არის და მისი... შთამომავლობას რომ გადავცეთ ამგვარი ურთიერთობის ჩანახაზი, ჰო... ეს კომპონი შეგვიძლია. შეგონია, რომ სწორეთაქედან უნდა გამოვძინარებოდეს ჩვენი მოვალეობა.

იოჰან. თქვენ მინც იმ დასკვნამდის მისდინართ, ჩვენ უნდა ერთმანეთს გავშორდეთ.

ფრ. ანა. მე არ მინდა აბრადათ ჩვენ შესახებ მელაპარაქნა, მაგრამ, რადგანაც თქვენ დაიწყეთ... დიახ, ჩვენ უნდა გავშორდეთ ერთმანეთს... იყო ისეთი წამები, როდესაც თქვენთან ერთი გზით სიარული ფიქრობდა მაგრამ ესტო აღარ მინდა... ოდნავ მეც ვიგრძენი რაღაც მალღისადმი და იმ დროიდან წინანდელი მიზანი მეტად მდაბლად მეჩვენება, ჩვენთვის შეუფერად, უღარსად... ამას გულწრფელად ვამბობ! ისეთი შთაბეჭდილება მივიღე ასე გონია მაღალი მთის მწვერვალიდან ვაპირებ დაქანებას მეოქი ან და ფართო, გაშლილი მინდვრიდან ვიწრო ხევში ჩასვლას, სადაც ჩვეულებრივი სივიწროვე და მქიღრობაა. (სიჩუმე)

იოჰან. არავისი აჩსებობა საფრთხეში არ ვარდებოდეს?

ფრ. ანა. ეგ შეუძლებელია.

იოჰან. კეტეს რომ შესწევდეს იმდენა ძალა? იმას რომ შეეძლოს ამ აზრებამდის ამალღება?..

ფრ. ანა. კეტემ რომ გადაწყვიტოს ჩემი შეფერება... თავისთან ერთად... მაშინ მე... მე არ ვენდობი, ჩემთვის. ჩვენში... ჩვენ დამოკიდებულებაში არის... რაღაც მტრული განწყობილება იმ მაღალ მისწრაფებისადმი, რომელსაც ჩვენ წინად ვგრძნობთ... იღვას შეუძლიან აზრები დაიმორჩილოს, არა ბატ. ექიმო? მაგრამ დრო არ არის ლამაზ ავანთოთ?

ფრ. ფოკო. ანთუბუჯი სასწაული გამოდის იმ

კარებიდან, საიდანაც გავიდა) აქ ისევა ბნელია. ამ საათში ავანთებ ლამაზს, თქვენ ჯერ მანდ იყავით ბატ. ბრაუნ.. მე ისე მოვახერხებ, რომ თქვენ...

იოჰან. (ახეულებს).

ფრ. ფოკ. (შეშინებული) ვინ არი?

იოჰან. ჩვენ აქა ვართ, დედი!

ფრ. ფოკ. შენა ხარ, იოჰანესი?

იოჰან. ჩვენა ვართ, ფრეილინ ანა და მე... აი კარებ უკან ვინდა?

ფრ. ფოკ. (გაფრთხილებული) მაგრამ, იოჰანეს, განა შენ არ შეგეძლო ლამაზის ანთება? განა კარგია... ასე, სიბნელეში.. (ანთებს ზამახს, იოჰანესი და ანა ადგილიდან არ იძვრებიან)

ფრ. ფოკ. იოჰანეს!

იოჰან. რა იყო, დედი!

ფრ. ფოკ. ერთ წამს არა გცალიან? შენთან ცოტა მოსალაპარაკებელი მაქვს.

იოჰან. განა აქ არ ითქმის?

ფრ. ფოკ. ერთ წამს თუ ჩემთვის არა გცალია ეკა თქვა და გაათავე..

იოჰან. ოჰ, დედი! რასაც ირველია, გიახლები... უკაცრავოთ ფრეილინი! (დედასთან ერთათ კბინეთში გადის)

ფრ. ანა (უბრალო აკრძებს უკრავს შემდეგ დახაჯი სმით მღერის) „სასიკვდილოთ დეტანჯეს და მოკვდი ახალგაზრდა, ხალხისათვის ბრძოლაში მდგარი დალიე სული. (სწავიძეს სიმრეკას; შემოდის ბ. ბრაუნი).

ფრ. ანა ტაბურეტკასთან ერთათ მატრიალდეს) საღმომშვიდობისათ ბატ. ბრაუნ?

ბრაუნი. უკაცრავოთ თუ შეგაწყუხეთ. საღმომშვიდობისათ ფრეილინი!

ფრ. ან. თქვენ რატო ასე იშვიათათ სიხაროთ?

ბრაუნი. როგორ?

ფრ. ან. აქ მალ-მალ გკითხულობენ:

ბრაუნი. სინტერესოა ვიცოდეთ-ვინა მკითხულობს. დარწმუნებული ვარ იოჰანესი არ მიკითხავს...

ფრ. ან. ბატ. იოჰანესი? არა.. ფრთუ კეტე:

ბრაუნი. ჰოო? სწორე მოგახსენოთ... მაგრამ ეგ რა საქირია (სიჩუმე)

ფრ. ან. მეონია მე და თქვენ დღეს ისეთ

გუნებაზე ვართ, რა საჭიროა ერთმანეთს სსს-
ცილო ანეკლოტები უამბოთ. დროს შესაფერს
ხომ ვერაფერს მოიგონებთ? არის იმისთანა
შემთხვევა, როდესაც ძალით უნდა იცნოს
კაცმა. ან ანეკლოტს ან სხვა რამის..

ბრახუნი. არა, არა, არ შემიძლინ!

ფრ. ან. მე მგონია, რომ თქვენ არ გე-
მით სიცილის მნიშვნელობა.

ბრახუნი. მე თქვენთან მოსალაპარაკებლად
გიახელ... ფრეილინ.

ფრ. ან. (სდგება) ბრძანეთ, გეთაყვა, მე
ყურს გიგდებთ (შიდას სტოლთან ამოტყდვს *)
სსსის და მერე ისევა ჰქრავს).

ბრახუნი იყო დრო, როდესაც საშინელ
შინაგან ბრძოლას განვიციდილი.. პარიეში..
როცა ჩვენ ერთმანეთი გავიცანიით. მაგრამ
სწორე გითხრა, დიდი სისულელე მომიდოდა,
განა სულ ერთია არ არის—მხატვრობაში
კაცს რამე მიმართულემა ექნება თუ არა?..
ხელოვნება—ფუფუნებაა, ხოლო ჩვენს დროში
ფუფუნების დასაკმაყოფილებელი რამის შექმნა,
ყოველ შემთხვევაში—სამარცხინოა. თქვენმა
გაცნობამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემ-
ზე და, რაც უფრო საყურადღებოა, მაშინ
ვისწავლე თქვენი ფასი და პატივისცემა..

ფრ. ან. (ყვავილეებს აჩქეს გუფკრილად) ის,
რასაც თქვენ ლაპარაკობთ, თუმცა ზრდილო-
ბას ცოტა მოკლებულია, მაგრამ, სულ ერთია,
განაგრძეთ.

ბრახუნი. თუ ამისთანა სიტყვებს შეურაც-
ხყოფად მიიღებთ, ფრეილინ, მაშინ არ ვიცი...
თქვენ ამართლებთ ჩემ აზრს..

ფრ. ან. დიდათ ვწუხარ, ბატ ბრახუნი!

ბრახუნი. მე მწყინს და ვწუხარ კიდევ.
უკეთესი იყო სრულეებით ყურადღება არ მიმე-
ქცა, მაგრამ საქმე იმაშია.. რომ შეიძლება
ცუდი შედეგი მოჰყვეს. შეუძლებელია..

ფრ. ან. (მღერის დახალი ხმით) „ჩიცვა
ხავერდის ხელოთმანები“.. მე ყურს გიგდებთ,
ბატ. ბრახუნი!

ბრახუნი. ფრეილინ, მიკვარს, სწორე მოვა-
სენიოთ, რომ გიყურებ... თქვენ როგორდაც,

*) ისეთი ჯიშის ყვავილები, რომლებიც განმე-
ობის შემდეგაც ჩვეულებრივ ფერს არა ჰკარგავენ. ან
გამხმარი და მერე შედგებილი ყვავილები (თაიგული).

ასე გონია, სრულეებით არ გესმით. . სრულე-
ბით ვერ წარმოგიდგენიათ აწინდელი სერიო-
ზული მდგომარეობა! [ფრეილ. ანა მღერის)

ბრახუნი. ყველა კაცს ხომ აქვს სინილისი?
მე სხვა მივმართო თქვენს სინილისს.

ფრ. ან. (შტირე ხანს სიჩუმის შემდეგ. მშვი-
დად და გუფკრილად) სინილისის შესახებ იცით
რას ამბობს პაპი ლეე მეთაე?

ბრახუნი. არა, არ ვიცი ფრეილინ, და ამ
წამში არც მენიტერესება ვიციოდე.

ფრ. ან. ის ამბობს, რომ სინილისი ის
უბოროტესი მხეცია, რომელიც აღამიანს თა-
ვისი თავის წინააღმდეგ ამხედრებსო... მაგრამ
გთხოვთ განაგრძოთ; მე ყველაფერი მესმის.

ბრახუნი. რაღა ვთქვა? სუყველაფერი დღე-
სავით ნათელია... უნდა შეიგნოთ, რომ მთე-
ლი ოჯახის სიკვილი-სიკოცხლის საქმე სწყუდე-
ბა. მე მგონია, ახალგაზრდა ფრაუ ფოკერა-
ტის ერთი შეხედვა საქმარისია, რომ აღამიანს
ყოველივე ეჭვი გაუფანტოს... 'მე ვფიქრობ...

ფრ. ან. მე ვფიქრობ... (უცხათ სეროზულათ)
ჰო, აი თურმე რაზე ლაპარაკობდით.. მაგრამ
არა, არა, განაგრძეთ!..

ბრახუნი. დიხ, დიხ, და მერე თქვენი და-
მოკიდებულება იოჰანესთან..

ბრ. ან. (სსსტიკად) ბატ. ბრახუნი! აქამდის
ყურს გიგდებდით, როგორც ჩემ მეგობრის
მეგობარს. მაგრამ, რის შესახებაც ეხლო ლაპა-
რაკობთ, წინათვე გიცხადებთ, მაგაზე ტყუი-
ლათ იჯებით... (ბრახუნი ცოტა ხანს დასრულებ-
ნილი ზის სიჩუმეა.. შემდეგ დგება, იღებს მალ-
ტოს, შლიბს და გადის იმ სხით, რომ რამდე-
ნათაც მასზე იყო დაშოკებულია, საქმე გააკეთა).

ფრ. ან. (დღერის ყვავილეებს, როდესაც კი
ბრახუნი კარებს მოეფარება, აღეფეხებული ბოლთას
სტუმს, შემდეგ ცოტა მშვიადდება და წყაღსა სკამს,
შემოდის ფრაუ ფოკერატისა)

ფრ. ფოკ. (აღშოთოეულია, აქეთ იქით იეუ-
რება სჩქაროთ მიდის ანანსთან, როდესაც მწყენ-
დება რა მარტონი არიან) იოჰანესის გამო საში-
ნელი დღეღებული ვარ. ხო იცი როგორი
ფიცია... მე კიდევ გულზე ისეთი ლოლი მა-
ქვს... რომ შეტი მოთმენა და დეფრვა აღარ
შემიძლიან, ფრეილინი! ფრეილინ ანა (საში-
ნლად შეწუხებული და მუდარის სახით უუფრებს ანანს).

ფრ. ან. ვატი, ვიცი რაც გნებავთ.

ფრ. ფოკ. ბატ. ბრაუნის გელაპარაკათ?

ფრ. ან. უნდა „ქოლო“, მაგრამ სმა უწყულებს;

გული ვეღარ დაუმორჩილებია და ქვეთინებს)

ფრ. ფოკ. (სწუხს) ფრეილინ ანნა! საყვარელო ფრეილინ! გული არ უნდა გავიტეხოთ! ლიკრთო შენ ენაცვალე! ნეტა იოჰანესის მიანც შემოვიდეს თავბრუ მეხვევა. ფრეილინ, ფრეილინ!...

ფრ. ან. ოპ.. გადამიარა სრულებით, ნუ სწუხართ ფრაუ ფოკერატ!..

ფრ. ფოკ. თქვენც მებრალებით. მაშ რა-ლა აღამიანი ვიქნებოდით ამასაც რომ ვერ ვგრძნობდეთ. თქვენც ბევრი ტანჯვა გამოგივლიათ ცხოვრებაში, მე ვატყობთ... მაგრამ იოჰანესის ჩემთვის უფრო ძვირფასია, ის უფრო ჩემთვის მახლობელია... ამაში კი მე დამნაშავე არ ვარ... თქვენ ჯერ ახალგაზდა ხართ ფრეილინ, თქვენს წლოვანებაში ბევრის ატანა შეუძლიან აღამიანს.

ფრ. ან. მე საშინლად ვწუხარ, რომ სექვე აი აქამდის მოვიდა..

ფრ. ფოკ. მეც ძალიან ვწუხარ და მწყინს. სტუმარ მოყვარეობა არავისათვის არ დამიყვებდრებია არასოდეს მაგრამ ეხლა სხვა გზა არა მაქვს. საზოგადოთ არც ერთს ჩვენგანს სხვა გზა არა გვაქვს.. ამ წამში მე არავის არ ვაძტყუნებ. ამ ხელად მე მინდა მოგელაპარაკო როგორც ქალი ქალს... და როგორც დედა. (ხმა უკანკალებს და ცრემლები მოსდის.) როგორც იოჰანეს დედა, გვედრები (ხელს უჭერს) მომეცით ჩემი იოჰანესი! დაუბრუნეთ გატანჯულ დედას თავისი შვილი (ფრ. ფოკერატს ეშვება სკამზე. მისი ცრემლები ანნას ხელზე დაეცემა)

ფრ. ან. ძვირფასო ფრაუ ფოკერატ! მე დიდათ აღშფოთებული ვარ.. მაგრამ რის დაბრუნებასა მთხოვთ? განა მე წაჭართვით ვინმე?

ფრ. ფოკ. ამას თავი დავანებოთ, მე იმის განხილვაში არ შევდევარ და არც მინდა ვიციოდე ვინ ვინ შეატანა. მე ერთი რამე ვიცი: ჩემ შვილს თავის დღეში არ გამოუტლია მომავლინებელი ვნებათა დეღვა. ისეთი იმედი მქონდა იმის, რომ სწორე ვითხრათ, ვერ ვამიგია. (ტარის) ისე იყოს დამიდებელი თავის თავზე, ფრეილინ ანნა.

ფრ. ან. ფრაუ ფოკერატ, თქვენ რაც გინდათ სთქვით. მე თქვენ წინაშე თავის გასამართლებელი არა მაქვს რა.

ფრ. ფოკ. მე არ მინდა რამე გაწყენინოთ, მით უმეტეს გაგავაფროთ და ავალელოთ, ღმერთია მიწამე. მაგრამ მე ხომ სულ ერთიან თქვენს ხელში ვარ და ამიტომ შემოძლია მხოლოდ შეგვეხვეწოთ, შეგვედროთ ჩემი დატანჯული გულის სიღრმიდან: თავი გაანებეთ იოჰანესს, ვიდრე ყოველისფერი დაკარგულ არ არს. ვიდრე კეტეს გული სრულიად არ ჭატეხილა შეიბრალეთ!...

ფრ. ან. ფრაუ ფოკერატ! თქვენ მეტი მეტად მამცირებთ. ასე მკონია თავში დამარტყით რამე მეტეკი, მაგრამ არა. მე პირდაპირ გეტყვით. გადაწყვეტილია მე მივდივარ. და თუ ამის მეტი საწუხარი არაფერია.

ფრ. ფოკ. ოპ, მეშინიან, თქვენ ეხლა უფრო აზვირთდით, ფრეილინ ანნა! სწორეთ სიტყვები ვერ მომიგონია, მაგრამ გარემოებამ ისე მოატანა, რომ ამ საათშივე საჭიროა თქვენი წასვლა. თუ შეიძლება აი ამავე საათში.

ფრ. ანნა. (თავის ბარჯს აღტყებს).

ფრ. ფოკ. მე სხვა გზა არა მაქვს, ფრეილინ! (სიჩუმე)

ფრ. ან. (ბარჯს იღებს ხელ-ნელა მიდის. შე-მდეგ შეჩერდება ფრაუ ფოკერატის წინაშე) თქვენ როგორ ჰგოქრობთ, — განა ამ ლაპარაკის შემდეგ შემეძლო ოდნავ მაინც დავვიანება..

ფრ. ფოკ. ღმერთი იყოს თქვენი მფარველი, ფრეილინ!

ფრ. ან. მშვიდობით ბრძანდებოდეთ, ფრაუ ფოკერატ.

ფრ. ფოკ. იოჰანესს ხომ არაფერს ეტყვით იმის შესახებ, რაც ჩვენ აქ ვილაპარაკეთ?

ფრ. ანნა. ნუ სწუხართ, ფრაუ ფოკერატ.

ფრ. ფოკ. ღმერთი იყოს თქვენი მფარველი, ფრეილინ ანნა! (ანნა გადის შუშაბანდაში)

ფრ. ფოკერატს (თავისუფლად ამოისუნთქავს და გადის სწოლ ოთახში. გერანდაზე გამჩნდება ფანანთ მოხუცი ფოკერატის თბილათ ჩანმული, სამხედრო შინელი აცვია და ზღვის კატის ტუყის ქუდი ხურავს უკან მისდევს სადგურის მისამსახურე, რომელსაც ქადაღში განხუებული სხვა და სხვა ნივთები მოაქვს ცაღ თვალია წინით).

ფოკ. (შეტად აღტყუელი) ა... აქ არავინ არის!? ნივთები აქ დააწყეთ. მომითმინეთ!

შრომის სამეფოში

(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც.“ № 28

V

ზაფხულის ცხელი დღე იყო. ქარხანაში მუშები ჩქარა საქმიანობდნენ და მოუთმენლად მოელოდნენ საღამოს მოახლოვებას... საღამოს ქარხნის ხაზინისაგან უკანასკნელი პასუხი უნდა მიეღოთ მუშებს, მაშ. მიერ წაყენებულ მოთხოვნების შესახებ.

ხანგრძლივ მორჩილებაში მყოფ მუშებს მოთმინება დაჰპარგოდათ, ქარხანაში სურათიც გამოცვლილიყო და წინანდელი სიმშვიდეც გამჭრალიყო...

მუშების გამოსვლის გამო გიორგი განყოფილებაში ჩქარი ნაბიჯით გაბრაზებული დადიოდა და ოლიას გადახედავდა ხშირ-ხშირათ, რადგანაც ოლია მას ძლიერ ეჯავრებოდა, როგორც ერთი მეთაურთაგანი მუშა ქალებისა... ოლია კი გიორგის სრულიათ არ აქცევდა ყურადღებას: იგი თავის საქმეს ასრულებდა, მხოლოდ ხანდისხან მოწყენილი სახით თვალს გადაავლებდა, მის წინ დამსხლარ თერთმეტ-თორმეტი წლის გოგოებს, სოფლიდან ახალ ჩამოყვანილთ, რომელნიც გაოფლიანებულნი, შემკრთალნი თავიჩინდრულნი მუშაობდნენ...

— იმუშავეთ, იმუშავეთ, პატარებო!... ბედისაგან განწირულებო!... — ცუკოდა მათ ღრო-გამოშვებით ოლია...

ქარხანაში სიწყნარე გიორგიმ დაარღვია: — ეი, შენ ყაზილარო, საით იქპირები?! შესძახა მან პატარა გოგოს, რომელსაც თავი მალდა აეწია და ვიწრო ფანჯარას უცქეროდა. გიორგის ყვირილზე პატარა გოგო შეკრთა, დაიბნა და თმა აბურჰგნა.

— არ გესმის!... — კვლავ განუმეორა გიორგიმ და მივარდა პატარასთან, თავზე ხელი წაატანა და გააქან-გამოაქანა... პატარას ტირილი მოერია, მუშებს ცუდი ფერი გადაეკრათ...

— ეს როგორ შეიძლება!.. ეს რა ამბავია! გაისმა ხმები.

გიორგი შეკრთა.

— რა უფლებით სცემთ პატარო გიორგი? — ხმა მალდა შეეკითხა ოლია.

— შენ ვინ გკითხავს! — მისცა პასუხი გიორგიმ და თვალები დაუბრიალა.

— განა შეიძლება ასე მოიქცეთ? —

— ეგ ჩემი საქმეა!

— ეგ თქვენი საქმე მუდმივ სახირო არ იქნება თქვენთვის.

— ხმა შესწყვიტე, დედაკაცო! — დაუყვირა გიორგიმ.

— აი ეგ კი ჩემი საქმეა... განა შეიძლება გაჩერება, როცა არა აღმამინობას ხედავ?!...

— ხმა, ხმა!... — დაიღრიალა.

ქარხანაში თითქმის მუშაობა შესწყდა.

— თქვენთან ლაპარაკი არ ღირს, ისე კი გაფრთხილებთ მეტი არ ჩაიღინოთ: დედაკაცებსაც შეუძლიანთ ანგარიშის მოთხოვნა გასცა პასუხათ ოლიამ.

— მაშ, მაშ!... — გაისმა ხმები.

— ხმა შესწყვიტეთ! — მე თქვენ ყველი დავითხოვთ! — შესძახა გიორგიმ, საჩქაროთ გარეთ გავარდა და ეზოში სიარული დაიწყო.

— გაიქცა უფროსებთან დასაბეზღებლათ — გაიქცეს!... — იყო პასუხი.

გაიარა წუთებმა. ქარხანაში სიწყნარე ჩამოედგა... პატარა გოგო თვალცრემლიანი პაპი როსებს აწყობდა და შეშინებული ხანდისხან აქეთ-იქით გაიხედავდა...

არ გაუფლია ცოტა ხანსაც და მეხუთე განყოფილებიდან მუშა-ქალების სიმღერა მოისმა:

მკითხველო, თუ ქარხანაში არ გიცხოვრია, არა მგონია წარმოიდგინო რაც მის კედლებს შიგნით ხდებოდა: როცა მანქანები გუგუზნებენ, ხელები საქმიანობენ, მოგესმის: ხან გინება, წყევბა, კვნესა, ცემა, ხან სიმღერა მელოდიური და ხან ხლები უიმედო, — იმედია და გაბედულიც...

ს. ყუყისპირაძე

(გაგრძელება იქნება).

საქართველო

საქართველომ თვისი ერი დაინახა, რომა ჰყვავობს, ბორკილს იხსნის — ტანჯვის უღელს, უხარიან და ცეკვავობს.

გაიიზ იმედაშვიდი

წერილი ახეხვი

საქათველოს სამეცნიერო ექსპედიცია

არქეოლოგ-ისტორიკოსის ექ. თაყაიშვილია თა-
ოსნობით შემდგარი თვენახევრისწინად საოსმალთა სა-
ქათველოსკენ (თორთუმის ხეობა) რა გაემგზავრა უკ-
ვე თბილისის დაბრუნდა. ექსპედიციის წევრებმა მოია-
რეს ხახული, ოშკი და იშხანი. ყველა ღირს-შესანიშ-
ნავ მონასტრებიდან გადმოიღეს გეგმები, წარწერები,
ფრესკები და ესტამპაჟები (ქანდაკების ფორმა). ექსპე-
დიციაში მონაწილეობდნენ მხატვრები: დ. შევარდენიძე,
მ. ჭიაურელი, ლ. გუდიაშვილი, ხუროთ მოძღვარი
კალგინი, გვოგრაფი—ი. ზდანევიჩი და თვით არქისტ.
ექ. თაყაიშვილი. ნაწილი ექსპედიციის გაემგზავრა პარ-
ხალისკენ.

გ. ბ. გვაზავამ დასწერა ახალი გამოკვლევა »სა-
ქათველო საერთაშორისო უფლებების თვალსაზრისით“.
წიგნი დაიბეჭდება რუსულად, ფრანგულად და ქართუ-
ლად.

პავლე საყვარელიძის ლექციაში „ინტერპარტიულ
საბჭოს“ შესახებ დიდ ძალი ხალხი მოიზიდა და ლექ-
ცია მეტად საინტერესო გამოდგა.

ქართული კლუბი

I კვირის პროგრამა

- კვირა —საღამო წარმოდგენა.
- ორშაბათი—ოპერეტა. მუსიკა
- სამშაბათი—საოჯახო საღამო
- ოთხშაბ.—სინემოტოგრაფ. სიმებ. ორკ.
- ხუთშაბ.—ქართ. წარმოდგენა. მუსიკა
- პარასკ.—ოპერეტა.
- შაბ.—საოჯახო საღამო
- კვირა—რუსული წარმოდგენა.

წლის ბოლომდე ღირს 5 მან. ხელის მოწერა
მიიღება თბილისში, რედაქციაში—ბაზრის ქ. № 20,
ალექსანდრეს ბაღის პირდაპირ, სახ. არჯევანიძისა.

საფოსტო მისამართი: თბილისი, რედ. „თეატ. და
ცხოვრება“—იოსებ იმედაშვილს.

რედექტორ—გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი